ეროვნული ბიბლიოთეკა

რუბიკონი

კვირეული ორგანო

სრულიად საქართველოს ახალი მწერლობის კავშირი

№ 16 კვირა, 28 ოქტომბერი 1923 წ.

მისამართი: ტფილისი. ხელოვნების სასახლე სერგ. ქ. № 13 ტელ. 17—51

ფასი 1 მილიონი.

ლადო მესხიშვილი

ლადო მესხიშვილთან შეხვედრა, ყოველთვის სიხარულს იწვევდა. ეს სიხარული მე მახსოვს ბავშობიდან, როდესაც სრულებით შეუგნებლად ვიყავი აღტაცებული ქუთაისის თეატრში მესხიშვილის „ჰამლეტით“ და „კაი გრაკხით“.

მესხიერებიდან არ ამოიშლება 1905 წელი ქუთაისში; ჩვენი ბავშური გატაცება რევოლიუციით და ლადო მესხიშვილის პათოსი „ქან და მადლენაში“.

მაშინ ის ქუჩაში სეირნობდა ყოველთვის ორ პატარა ქალთან ერთად, როგორც პატრიცი, კეთილშობილი პლებეის, გრიგოლ ჩარკვიანის თანხლებით.

მესხიშვილის რუსეთში გამგზავრება მაშინ, გამოტირებული იყო როგორც ეროვნული უბედურება. მაგრამ მისი დაბრუნება სამშობლოში ყოველთვის იღებდა დღესასწაულის ხასიათს.

მასთან, ისევე როგორც აკაკი წერეთელთან დაკავშირებული უდიდესი **სიყვარული** ქართველი ერისა.

„მათ, როგორც პირველ სიყვარულს, საქართველოს გული არ დაივიწყებს“ —

უკანასკნელი დაბრუნება სამშობლოში, იყო უკანასკნელი ბედნიერება ლადო მესხიშვილისთვის. ისე არას დროს არ გამართლებულან ნეტარების ცრემლები, როგორც მესხიშვილის თვალებზე, როდესაც გარშემორტყმული ძველი მეგობრებით, მრავალ არტისტებით და პოეტებით, ის ამბობდა სამადლობელ სიტყვას ქიმერიონში გამართულ ბანკეტზე. განსაკუთრებით მას ახარებდა თავის მემკვიდრეობა: ორი ქალიშვილი, რომელთა დიდს ნიჭს უკვე ყველა ჰკავშირებდა მამას, უდიდესს არტისტს, და ქართველი ერის ჰამლეტს ლადო მესხიშვილს. ჩვენს თეატრში მესხიშვილის ძეგლი, სდგას, როგორც უხილავი ღვთაებრივი ჩვენება.

ის ეცხადება ყველას, ვინც შედის ამ თეატრში; ვინც ფიქრობს ქართულ თეატრზე; ვისაც იგი უყვარს. მოახლოვდა დრო, როდესაც ეს უხილავი ძეგლი უნდა გადიქცეს ეროვნულ მონუმენტად.

მისი უმცროსი ქალი ვ. მესხიშვილისა, რომელიც შემოვრინდა ჩვენში როგორც ეგზოტიური ფრინველი, მეთაურობს ამ მონუმენტის აგებას.

სამშაბათს 30 ოქტომბერს, რუსთაველის თეატრში იგი მართავს ლადო მესხიშვილის მოგონების საღამოს, სრული შემოსავალი ამ საღამოდან გადაიდება ძეგლის აშენებისათვის.

რუსთაველის თეატრი, ჩემის ფიქრით, მეტად პატარაა, რომ დაიტიოს ყველა ის ხალხი, რომელიც მოვა ლადო მესხიშვილის უკვდავი სახელის პატივსაცემად.

პაოლო იაშვილი.

ლადო მესხიშვილი

ერთი თვით ადრე, სანამ რევოლიუცია დაიწყებოდა 1917 წელს. ქართველების კოლონიამ გადასწყვიტა ლადო მესხიშვილისთვის გაემართა ბანკეტი; მესხიშვილი იმ ჟამად მოსკოვში იყო და კინო თეატრებისთვის თამაშობდა.

მხოლოდ სამშობლოდან მოცილებულ ახალგაზრდობას და თავშეკავებულ რევოლუციის აფეთქების მოლოდინს შეეძლო დაებადა ასეთი ენტუზიაზმი, რომელიც მაშინ იყო. ამ დროს შემდეგ გულგრილობა თან დაემატა ყველაფერს და ამისთან არა მარტო ხელოვნებაში.

„შესაძლებელია, არასდროს ასე არ შეცივდებოდეს საწყალ თომასს“ როგორც ამ ღამეს, ასე მივმართავდი მე ლადო მესხიშვილს სიტყვით. პირველივე სიტყვები იწვევენ არტისტში ცრემლებს და მეც ვცდილობდი სიტყვა მალე გამეთავებია... მე იმ ღამეს მომაგონდა მორის ბარრესის სიტყვა, როცა მან აკადემიაში შესცვალა ხოზე-მარია-ერედია და აკადემიის ტრადიციით უნდა ეთქვა საქებარი სიტყვა ჰერედიაზე. ბარესსმა ჰერედია შეადარა მეფე ლირს, რომელსაც თანასწორად გაუყო თავის მეფური ნიჭი, ორ თავის სიძეს ფრანგ პოეტებს: ჰანრი დერენიეს და პიერ ლუისს (ორივეს ცოლად ჰყავდათ ქალიშვილები ანრი დერენიეს ცოლი თვითონაც არის პოეტესსა). ლადო მესხიშვილმაც, როგორც მართლა მეფე ლირმა თანასწორად გაუყო თავის ნიჭი ორ თავისს ქალიშვილს: ნინა და ვარიას. უკანასკნელის გასტროლები ამას წინად დამთავრდა ტფილისში, დიდი გამარჯვებით და დღევანდელი მოგონებაც ლადო მესხიშვილის მისი ბრალია. მაგრამ სულ სხვაა ნიჭი გაუყოფელი, მონოლიტი. ისეთი როგორც ლადო მესხიშვილი იყო. ასეთ გენიებს ბადებს ხალხი, თავისი შემოქმედების დაწყების დროს, ეს არის პირველი სიყვარული იმიტომ უნაზესი და უშუალო.

ლადო მესხიშვილი ერთხელ ერთი ფარავდა არტისტის სახელს ეს არის უდიდესი დამსახურება. მთელი ჩვენი თაობა, რომელიც განაგებს დღეს ქართულ ხელოვნებას მომსწრეა ლადო მესხიშვილის შემოქმედების ზენიტის: თეატრის წარმოდგენა აქედან იწყება.

და მართლაც ლადო მესხიშვილს ჰქონდა არტისტობის რადიუსი მსოფლიოზე გამართული ახლა თითონ ღმერთმაც რომ ითამაშოს: კინი, ედგარი, კოსტა, გრაკხი... მაინც წარუშლელია პირველი ჩაბეჭდილება.. ეს არის დაღი, რომელიც არასდროს არ ამოიწვება.

არ იყო უფროსი ქართული სცენის სვეტების: როგორ ვ. აბაშიძე და სხვა, მაგრამ ხერხემალი მან გაამაგრა. და ამიტომ არის, რომ ის შეკიროულია ქართულ თეატრს: ამასთან ერთად მისი არტისტობა ორგანულად ენათესავება ქართულ სახიობის ბუნებას: აწეული პათოსი, ტემპერამენტი და დაწვა. ალგებრაული ფორმულები, კაბილისტიკა და რეჟისორის მაგია ქართულ ტეატრს არასდროს არ დაეშვენება: არ შეიძლება მისი დაურვება ისე, როგორც არ მოთვინიერდება ორბი ან არწივი.

როგორც ყოველ დიდ ბუნებოვას არტისტს, მასაც სიკვდილი სხვანაირი ჰქონდა. ის პირდაპირ ჩამოვიდა მოსკოვიდან ტფილისში, რომ აქ მომკვდარიყო... ამ სიკვდილის საბედისწერო ნიშანს გრძნობდა ყველა, ვინც ნახა ლადო მესხიშვილი „ქიმერიონ“-ში გამართულ ბანკეტზე, უუალო სიკვდილი უფრო იწვევს ცხოველ მოგონებას. მორიგი მე-5 ნომერი „ბარიკადი“-ს, რომელიც 1921 წლის თებერვალში უნდა გამოსულიყო, აწყობილი დარჩა სტამბაში. მთელი ნომერი ლადო მესხიშვილზე იყო შეწირული. დღესაც თითქმის მესამე წლის თავია. ქართულ საზოგადოებას ლადო მესხიშვილის ქალიშვილი აგონებს დღეს ძვირფასს მამას. ამ კეთილშობილ დაწყებაში მთელი საქართველო შეუერთდება მას:

დიმიტრი მერეჟკოვსკი ამბობს: უკანასკმელ დროს გიოტე დადიოდა როგორც ძეგლი თავის თავზე, (Как пямятник самому себе).

ასეთი იყვნენ ყველა ჩვენი რჩეული პოეტები და არტისტები: აკაკი, ვასო აბაშიძე, ვალერიან გუნია, და განსაკუთრებით ლადო მესხიშვილი.

მაგრამ ჩვენ გვგონია რომ მადლიერი საქართველო თავის თავს სცემს პატივს ლადო მესხიშვილის ძეგლის აგებით. ოპერის ბაღის მეორე ნაწილში აკაკისთან ერთად, იქნება ლადო მესხიშვილის ძეგლი:

ეს იქნება დაფასება მისი ნიჭის და ეს ძეგლები აგრეთვე იქნება ძეგლი ქართული რასსის, რომლის, ულამაზესი შვილები იყვნენ: აკაკი წერეთელი და ლადო მესხიშვილი...

შემდეგი და განსაკუთრებული სიტყვა ეკუთნის მოქანდაკე იაკობ ნიკოლაძეს...

ტიციან ტაბიძე.

ჩვენი ლადო

ისევ მიხდება საუბარი შენზე.

შენს ნიჭიერ თვალებზე უწინარეს ყოვლისა, რომლებიც კანდელივით შუქს გამოსცემდნენ მთელი 30—35 წლის სასცენო ზღვის მანძილზე..

და იქ...

თუ იყო პატარა მენავეც კი ამ კანდელის მადლით გაშუქებული, შეიძლება მოღლილი, შეიძლება გულგაცუდებული კვლავ ხალისით უსვამდა ხოპს, კვლავ ძლიერებათ საჭეს ხელ იპყრობდა.

ახლოს კი ეს თვალები ქმნიდნენ ზღაპარს.

ზღაპარს წარმტაცს, ამამაღლებელს, მანუგეშებელს

სცენაზე შენი თვალები...

საკვირველის სილამაზისანი, ცვალებადი, ზღვის ფერი, იმედის მომგვრელი და სევდიანი.

გავიწყებოდა შენი ნოლა ცხვირი, რომელზედაც შენ თვითონ ხშირად ოხუნჯობდი, შენი ქალური ხელები და..

შენს ბრგე მოყვანილობას ეს თვალები აძლევდნენ დიდს ახოვნებას, დიდს სცენიურ სიმაღლეს,

უთუოდ ამ თვალების წყალობა იყო, რომ თვით შენი ხმა ბოლოხანებში, ჩახლეჩილ შენი დიდი სიმაღლის ხანებში ჯადოსნურ გავლენას შეიმოსდენ და ადამიანის სმენას ეტკბილებოდნენ.

ამ თვალების მეოხება იყო, რომ გავიწყდებოდა ქუთაისის თეატრის უდეკორაციობა, მაშინდელ ნავთის ლამპარის პრიმიტიული პრიჟინი ტრაგედიაში დალამების დროს, ნახევარზე გადამტვრეული „შპაგა“ რომელიმე მსახიობისა და სხვა წვრიმანი.

ახალგაზრდობა შემოგციცინებდა.

დარბისელი არისტიდო ქუთაისისა კირილე ლორთქიფანიძე ტაშს გიკრავდა.

ეს ჩვენთვის უკვე კანონი იყო...

და ჩვენ ვგრძნობდით, რომ ამ შემთხვევის კანონმდებელი არ ცდებოდა.

ამას ვგრძნობდით.

ეს შევიგვნეთ, დავაფასეთ და ეხლა თაყვანს გცემთ.

შენ მთელი თაობა აღზარდე, მთელი რაზმი საკულტურო საქმიანობისათვის განმზადებული.

ეხლა ჩვენი თეატრი, ლადო, დიდს სიმაღლეზეა შედარებით იმ ქუთაისურ სცენასთან, საცა შენ მუშაობდი.

ეხლაც ჩვენს თეატრს დიდათ ლამაზი, ორ პროჟექტორივით თვალები

უნათებენ. ეს თვალებიც შენს დროს და შენის გამხნევებით არის ნაშოვნი.

მაგრამ გულს ენანება, რომ კვლავ ჩვენ შორის არ ხარ და შენ ჯერ კიდევ მოულელი თვალები შენებურის ნიჭიერებით არ გაიელვებს სცენაზე.

თუმცა ვალ მოხდილი ხარ და ბედნიერი, რომ დიდი საქმე ჰქმენ შენ დროს: საოცარი გავლენა შენი უცნაური თვალებისა ჩვენს ხელოვნებას არ დაუკარგე.

შალვა დადიანი.

ლადო მესხიშვილი

ლადო მესხიშვილის დრო იყო ბრწყინვალე ეპოპეია ქართული თეატრის ცხოვრებაში. ლადოსთვის არ იყო სავალდებულო ყოფილიყო უდიდესი არტისტი თავის დროის, რომ იგი მაინც დარჩენილიყო როგორც ზღაპარი ქართული თეატრის. ლადო უკვე თავისი გარეგნობით, ბიოლოგიით იყო გამართლება ქართული კეთილშობილი რასის. ძვირად შეხვდები ქართველის ოჯახს რომლის დარბაზსაც არ ანათებდეს ლადოს რაღაც გროტესკულუ სახე, რომელსაც მიღებული ჰქონდა როგორც ჯილდო ქართული მოდგმის მთელი მადლი და ღირსება.

უკვე ბანალობაა დღეს მისი სახის აპოლონთან შედარება მაგრამ ასეთია სინამდვილე.

ნათელი სახე, მირკალული სწორი ოკეანები დაჰქონდა—უკვე საკმაო იყო—რომ მიეპყრო საერთო ყურადღება, რომ გადაესროლა ხალხში მაგიური ბადე.

თავისი წმინდა რასიული ესენციით, იაფეტური მეტყველებით და სისხლით დაწვილებული და მახვილი სახე ლადოსი საკმაო იყო უკვე დიდ არტისტის მიცემისათვის.

ლადო მესხიშვილი იყო გარდა ამისა ქართული თეატრის სიამაყე, კერპი და სალოცავი.

შეიძლება ეს იმითაც აიხსნებოდეს, რომ ლადოს ქონდა ნაპირებ გადალახული გრძნობა და მოძრაობის გემო, რომელიც ახასიათებს იმ ტიპის არტისტს, როგორსაც იგი წარმოადგენდა.

მე არ ვიცი იყო თუ არა იგი თავის თავად პიროვნება ტრაგიული, მაგრამ ქართულ სცენაზე საკმაო იყო მისი გამოჩენა, როგორც ტირეადორის, რომ თავისი ტრაგიული პათოსით მოეგრიხა დარბაზი და როგორც ბავშვი აეყვანა იგი ხელში.

ლადო იყო არტისტი უმეტესად და განსაკუთრებით მონომენტალური ხაზების, დიდი სივრცეების გმირული ეპოქის და დაუდეგარ სულების.

შეიძლება ყველაზე უფრო ლადოს აწუხებდა კინის ტრაგედია, რომელიც არის ტრაგედია ყოველი დიდი არტისტის ამასთანვე: ბედი სცენაზე დაშორების შემდეგ. ეს არის მართლაც წყევლა არტისტის, ამ განებრივებულ ბავშვის, როცა გარდა მოგონებებასა და პატივისცემით გამთბარ გადმოცემათა ალარაფელი რჩება ხელშესახები.

მაგრამ ლადოს ჰქონდა იღბალი მიეცა სიცოცხლე მრავალ სახეებისთვის, რომლებიც ავსებენ დიდ უფსკრულს.

როგორც მედიუმს გამოეწვია დიდი მაღალი სულები და დაეჯილდოვებია სისხლით და ხორცით.

ლადო იყო მშობელი ჰამლეტის, რასპლიუევის, რობერტის, ედგარის, გოროდნიჩის, ფრანცის და მრავალი სხვა გამოკვეთილ პერსონაჟის.

ეს სახეები ატარებენ ქართულ თეატრს უფსკრულებში და მაღალ მთებზე, და ადარებენ მას როგორც ვარსკვლავს წმინდას და ბრწყინვალეს.

უდიდესი თვისება რაც ანსხვავებდა ლადოს სხვა არტისტებიდან იყო განსახიერებულ გმირისა და თვის შორის ყოველგვარი ხაზის წაშლა. ის ყოველთვის გამოდიოდა გრიგოლ რობაქიძის გამოთქმით თავისთავიდან და ილვრებოდა გმირის პიროვნებაში.

დამახასიათებელი იყო ამ მხრივ ლადოს ცრემლები, რომლებიც იყვენ არა მოჩვენებითი არამედ ნამდვილნი, ცრემლები რომლებიც მთელ დარბაზს აქვითინებდა ხოლმე.

თეატრი პროვინციის რადიუსებით, პროვინციალური მაჯის ცემით გამოიყვანა დიდ გზაზე და მისცა მას სხვა მაშტაბი და სხვა სტილი.

მან მოგვცა ეპოქა ტრაგიული გმირების და ამით ქართული თეატრი ევროპისაკენ წაიყვანა.

მისცა ქართულ თეატრს ევროპის თეატრების რეპერტუარი, ეს გზა დაწყებული ლადოს მიერ (კოტაოთინი) გახშავლობაში, ვიდრე დღეს ქართულმა თეატრმა საბოლოოდ არ დაუკავშირა თავისი ბედი ევროპის თეატრის მიღწევებს და არ წავიდა ევროპის რეზონანსის ნიშნის ქვეშ.

ლადო ქართულ თეატრისთვის ეპოქის მოვლენა იყო როგორც განმასახიერებელი ცხოვრების ტრაგიული მხარის.

მაგრამ ყველაზე უფრო ტრაგიული ეს მაინც მისი უკანასკნელი წუთები იყო. თითქოს ეს იყო მართლაც შემობრუნებელი დაგვირგვინება იმ ცხოვრების, რომელიც ერთი ჰქონდა მას სცენაზე თუ გარეთ:

გამხდარი, გატეხილი ფიზიკურად დაბრუნდა ლადო რუსეთიდან: თითქოს ეგრძნოს მშობლიურ მიწის სინოყივრე.

უეჭველია, მდიდარმა გრძნობით და ბუნებით დაბადებულმა არტისტმა მისტიურად განიცადა უდიდეს სოციალური მიწის ძრა.

ჩამოვიდა სამშობლოში ავათმყოფი და მალე გარდაიცვალა.

არა დროს წარიშლება ხსოვნიდან მისი დასაფლავება: ეს იყო მართლაც აპოთეოზი მთელი მისი მეწამული არტისტული სახის:

ზამთარი, სიცივე, რაღაც უჩვეულო, რომელიც ყინავდა სისხლს, სულსაც.

და ქარი მარლაც საზარელი, ქარი, რომლის სტიქიური ძალა და გავლენა ადამიანზე ასე ძირამდე ჰქონდა განცდილი ლადოს.

ო, ეს სურათი თითქოს „მეფე ლირიდან ყოფილიყოს ამოხეული, ისეთი ფანტასტიური იყო იგი.

რამოდენიმე ინტელიგენტმა გააცილა ლადოს ცხედარი: ყველაში განირჩეოდა რესპუბლიკის თავმჯდომარის ნოე ჟორდანიას პროფილი, რომელიც გამოუთქმელ მწუხარებით მიჰყვებოდა ბუნებით განწირულ არტისტის ხსოვნას.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ლადოს სახელი ისევ მისმა ქალიშვილმა არტისტმა ვარია მესხიშვილისამ გაიხსენა.

დაგვრჩენია იმედი, რომ ქართველი საზოგადოება ლადოს ხსოვნის საღამოზე დასწრებით მაინც მოიხდის ბოდიშს ამ ერთად ერთ ყოველმხრივ ტრაგიულ არტისტის წინაშე.

შალვა აფხაიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლადო მესხიშვილის ძეგლი

[illegible] პაოლო იაშვილი, ი. გრიშაშვილი, დ. ჩხეიძე და თვითონ ვარია მესხიშვილი. კომისია განზრახული აქვს ამ მოკლე ხანში ძეგლის ფონდისთვის გამართოს დიდი საღამო, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებენ ყველა ქართული არტისტები, რეჟისორები პოეტები და მემუსიკენი.

15 ოქტომბერს შესდგა რუსთაველის თეატრში კომისიის კრება გრიგოლ რობაქიძის თავმჯდომარეობით. საღამოს მოწყობა და პროგრამის შემუშავება თავზე იდვა კოტე მარჯანიშვილმა, მარჯანიშვილი ამ საღამოს იტყვის სიტყვას, რომელშიაც იქნება მისი მოგონება ლადო მესხიშვილზე. მოგონებას წაიკითხავენ ვასო აბაშიძე, ვალერიან გუნია, მაკო საფაროვა-აბაშიძე. მოხსენებას ლადო მესხიშვილის შესახებ გააკეთებს შალვა დადიანი. ზ. ფალიაშვილი და დ. არაყიშვილი განსაკუთრებელ მუსიკალურ ნაწარმოებს ამ საღამოსთვის დაწერილს შეასრულებენ. ძეგლის აგების თაოსნობა ოფიციალურად მიიღო თავის თავზე მთავარმა სახელოვნო კომიტეტმა. რომელიც შუამდგომლობს სახალხო განათლების კომისარიატის წინაშე, რომ ოპერის ბალის მეორე

[illegible] თეატრში არ ერიდებოდა მთავრობის სასტიკ რეპრესიებს... ლადო მესხიშვილი, მარტო ქართული მაშტაბით არ ყოფილი დიდი არტისტი, ის ერთხელ იწვევდა რუსეთის საზოგადოების ალტაცებასაც და ბევრ ცნობილ კრიტიკოს გამოუთქვამს აზრი, რომ ის არის მსოფლიო-მსახიობი.

სხვა კულტურულ ქვეყნებში უკვე შეიქნა ტრადიცია მსახიობების ძეგლების, ზოგიერთს ცოცხლადაც უდგამენ ძეგლს. მართლაც არავისთვის არ არის საჭირო ისე ძეგლი, როგორც არტისტისათვის: პოეტისგან რჩება ლექსები, მხატვრებიდან-სურათები კომპოზიტორიდან მუსიკალური ნაწარმოებები მხოლოდ არტისტს სიკვდილთან ერთად მიაქვს თავისი ხსოვნა.

ჩვენ დარწმუნებული ვართ მთელი ქართველი საზოგადოება დიდი ყურადღებით მოკიდება ამ საქმეს რომ ამით ძოიხადოს თავისი ვალი ამ ფეიდაგი ქართულ მსახიობის წინ და აგრეთვე პატივი სცეს და „გაახალისოს ვარია მესხიშვილი, რომელსაც პირველად მოუვიდა ეს აზრი. მალე კომისია განსაკუთრებული მოწოდებით მიმართავს მთელ ქართველ საზოგადებას დაეხმაროს ამ დიდ საქმეს...

არიელი.

ორიონის დეკლარაცია

21 ოქტომბერს ტფილისში გამოვიდა საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა კავშირის ყოველ კვირეული გაზეთი „ორიონი". ჩვენ არ ვიცით კიდევ რამდენ კვირას დაათევს ეს გაზეთი, ჩვენ შეგვეძლო მის გამოსვლაზე არ გავჩერებულიყავით, როგორც არ შევჩერებულვართ იმ გამოცემებზე, რომელნიც მათ წინად ჰქონიათ; ჩვენ წინად ასე ვმსჯელობდით: რა უნდა გვქონდეს საწინააღმდეგო, თუ ზოგიერთი დამწყები მწერალი წერა-კითხვას ისწავლის და მწერლობას გაეჩვევა, ამიტომ იყო, რომ ჩვენ ნეიტრალიტეტი გვეჭირა და პირიქით ხელს უწყობდით, თუ გვსურდა მათი ორგანიზაცია მოწყობილი იყო, მაგრამ დღეს გაზეთ „ორიონ"-ს პრეტენზიები გაჩენია: ალბად ისიც წახალისებულა „კუზნიცა"-ს მაგალითით (რომელნიც უნდა იოქვას მიწასთან გაასწორა ლ. ტროცკიმ თავის ძალიან ჭკუა მახვილ ფელეტონებში) და გამოუშვია რაღაც დეკლარაციის მაგვარი: ჩვენ მაინც გვგონია რომ ეს „დეკლარაცია" პროლეტარულ პოეტის დაწერილი არ უნდა იყოს მართალია პოეტებს ახასიათებს სითამამე, მაგრამ მორიდებაც აქვთ, მაშინ, როცა განიცდიან მოწაფეობის ხანას, ალბად ეს წერილი დაწერილი უნდა იყოს ვინმე ცეტი შინგაზრდილი ახალი ჟურნალისტის რომელსაც უხარია თავის ნაწერი და უძალლო ქვეყანაში მოუსურვებია თავის წაჯახირევი დეკლარაციათ გაესალებია. ყველაზე უფრო მოსაწყენია, მოუთმენელი და გასაწკეპლავი ასეთი ცეტი ახალგაზრდა... ის ბევრს არ დაგიდევს, სხვას ამოეფარება (ამ შემთხვევაში პროლეტარულ პოეტებს) და მოხსნის გუდას... ასეთ ხალხს ერთხელ ანდრეი ბელიიმ დაარქვა „Обозная сволочь"... შემდეგ არ იკითხავთ რას სწერს ეს ყმაწვილი თავის „დეკლარაციაში": თურმე გამოდის რომ მთელი ახალი მწერლობა არის მეჩანობა და მისტიციზმი. ავტორს უნდა იხსნას საქართველო „რუბიკონი"-ს და „ხომლის" „ხელოვნების პროვინციისაგან"

ამ „დეკლარაციის" ანბან არეულ სიტყვებიდან მხოლოდ ეს ვინება რჩება მკითხველს: მეშჩანობა და უვიცობა უზრდელობასთან ერთად შეერთებული მართლა ამაზე წინ ვერ წავა!.. მოეყვანა ნაინც მაგალითი ამ ლიტერატურულ მეკრივეს: რა ადვილია ამოფარებულ ადგილიდან ლანძღვა (თითქოს ამისთვის „ნიანგი" არ კმაროდეს ...

რად დასჭირდათ მერე პროლეტარულ პოეტებს ასეთი უდღეური ფალავანის გამოყვანა? ნუ თუ მართლა ისე გაწბილებულია მათი ასპარეზი.

ძალაუნებურად ჩვენც გვიხდება პასუხის გაცემა:

განა საკმაო მართლა დაირქვა პროლეტარული პოეტის სახელი, იმისთვის, რომ გამოაცხადა მონოპოლია რევოლიუციონურ პოეზიაზე".

რომელი „პრესნიას" ან „პუტილოვის" ცეცხლმა ამოხეთქა ამ პროლეტარულ პოეტებში? ოცი წლის წინ სწერდენ ასეთ ლექსებს: ი. ევდოშვილი, ვარლამ რუხაძე, და მათი მიმდევრები შემდეგ ზოგმა ამ პოეტებისაგან ისწავლეს წერა და თანდათან უახლოვდებიან პოეზიას და დღევანდელი პოეტები კი, რომელსაც თავი მოაქვთ პროლეტარულ პოეტებათ ათი წლით მაინც დაგვიანებულად სწერენ.

ჩვენ არ გვგონია რომ ამ პოეტებს ჰქონდეთ პრეტენზია ქართულ პოეზიის ფრონტის აღების, ყოველ შემთხვევაში ამაზე არ უფიქრიათ.. ეს მარტო თავმდაბლობა არ არის... აკი ურჩევს ლ. ტროცკი პროლეტარულ პოეტებს სწავლის მიღებას. მოთმინებას და შეგნებას.

წინ გავარდნილი კვიცს მგელი შეჭამს, ამ შემთხვევაში კი მგელს პირში მოხვდება ის ცეტი ახალგაზრდა, რომელიც პროლეტარულ პოეტების ზურგზე „დეკლარაციების" წერას სწავლობს.

ჩვენ აღვნიშნავთ ვუწყებთ, იმას რომ საქართველოში იბადება ახალი ჯგუფი პოეტების (სოციალურად ის არაფრით განირჩევა არცერთ ქართულ თანამედროვე პოეზიისგან მაგრამ იდეოლოგიით სცდილობენ ჩაებან ახალ პროლეტარულ პოეზიაში. ჩვენი მხრივ დანაშაული იქნებოდა მათი ჩაჭრილვა, ჩვენ ყოველ ახალ მოვლენას მწერლობაში შემდეგ უსინჯავთ კბილს, როცა დამწიფდება, მანამ კი, რომ არ შეიქნას ცუდი ატმოსფერო მათ გარშემო, რომელიც უთუოდ დაუშლის მათ მუშაობას თვითონ ეს პოეტები უნდა იყონ დარაჯათ, რომ მათი სახელით არ გამოდიოდენ უპასუხისმგებლო პარტიზანები და ჩვენ გვგონია რომ ამ „მეთაურის" ავტორიც გატუქსავს მოიღებს ამ ჯგუფისაგან: ჩვენკი ასეთ „დეკლარაციის" ავტორს უპასუხებთ მისი „მეთაურის" სერიოზულობით ჩვენში კარგად ცნობილი კომიკური ოპერეტის არიით:

შენ, შენ, შენთვის იყავ, ეს რა შენი საქმეა!..

ასეთი უნდა იყოს „ორიონი"-ს თეორიტიული და პრაქტიკული ხაზები, რომელშიაც წარიმართება მომავალი მუშაობა (სიტყვები დეკლარაციიდან არის აღებული)... მათ იდეოლოგიის შექმნაში პ. ზემელთოვეც დაეხმარება, რომლის წერილი მოსდევს დეკლარაციას..

[illegible]

დღეს წუმწუმები დაიწვა ბევრი.
მკვდარ ჰეპლემივით ქუჩაში ყრიან.
ხმაურობათა დადუმდა მტევრი.
და წუმწუმების ისმის არია:

როგორც მიზრათენი სწრაფად ვიალებთ.
კოლოფი არის სკრიპკა ირიბი.
ჩვენ ჰაგანინის ხელში ვტრიალებთ,
და თავისმკვლელი გვატარებს ჯიბით.

ჰლეჭი ახულის კვლავ მოლანდება:
ეს მოგონება მაინც კარგია:—
როგორც კაპრიზი, ჩვენი ანთება
უყვარდა ლილი მეუნარგიას.

არავინ ფიქრობს ჩვენ გასვენებას,
და კატაფალკი აღარ მოვიდა.
ამაოდ ველით ლოცვით ხსენებას,
თუ ვინმე ნაზი დაგვიგლოვიდა!

ჩვენი იღბალი, ჩვენი დარდები
ვინ დაიტირა გულით კეთილით?
დღეს თუ ხვალ ტალახს ჩვენ ჩავბარდებით,
მორბალით, ფეხით გადაკვეთილი.

არა! მოაწევს მაჩაბლის ღამე.
ქარი დაბერავს სხვა გარინდებით,
და რომ ვარსკვლავთა ვნახოთ სიამე,
ვით წეროები გადავფრინდებით.

ვალერიან გაფრინდაშვილი

ექსცენტრიკა

ჩემს თეთრ გრიმაზებს ჰფარავს გუალი.
ცხელი მზე მინდა მეჭიროს ხელში.
თვალებში დადის ხზვა ხიმხურვალე
ხიზარულს ველი ხიმწუხარეში.

—

დაგროვილ გეცხლით გაუძლებ მყინვარს
დავამტვრევ მწიფე ალუბლის ტოტებს.
ზაფხარულ ნატვრის ხიგიჟე მიყვარს
ხადამოს დარდი ვერ ამამდოთებს.

—

მე ვიცი მოვა ალერსის წვიმა,
მზიხფვრი გაკე პორტუგალელი,
ოქროს მეჭდები ძირს ჩამოვცვივა
და მემინდება ვინმე გამვლელი.

—

დავუნთებ ალი ტურფის ნაზრალს
მძიმეება ყოფნა, ვით დეკამერონ
მზურს უთხრა ყველას მტვერებით დამთვრალს
რომ ქნება წელზე შემოიკერონ.

ნინო თარიშვილი.

არაბესკები

ბარელიეფი

მათი ტანები თითქოს მთვრალნი არიან, როგორც გრიგალში ხაშხაშის ალი და როგორც ცეცხლი შავი ვარდისა. შორ უფსკრულისკენ მოწყვეტილ სრბოლით მიჰქრიან იგინი ვით ფრინველები ფერადოვანნი.

კრთიან ვით ცის ღიმილები, და სუნთქავენ მსუბუქ ქსვილების ვერცხლის სურნელებას.

თმები მორჩილნი, დაბურდულნი ელავენ ოქროს ცეცხლით და ეცემიან ძირს ვით ტალღები.

და ვიწროთ ეჩვენებათ მათ სივრცე შორს მწვანე გზაზე და თითქოს უნდათ მძლე ფრთებით გასწიონ განზე ცივი ბრინჯაო, რომელთაც მიუჯაჭვია მათი ტანები სამმარადისოთ, თითქოს უნდათ სიმთვრალე უსაზღვრობას მისცენ მათ ფიცხელი სრბოლას.

პორტრეტი

შენ არა ხარ აქ დაბადებული.
შენი თვალები თითქოს უძველესი ბივრილებია.
მათ სხივთა უხილავს ტალღებში კრთიან იდუმალ ტბების ლაჟვარდები.
და ნათელი ლოტოსი მათში ირხევა.
ისინი ინახვენ ძველ სარკოფაგების ლოცვებს და მდუმარებას ღამის სფინქსისას.
შენი თმების სპილენძის მცხუნვარე შუქში მე მელანდება ზურმუხტის.
სამაჯური ქსოვილები მთვარის და კვამლიანი, ამღვრეული.
მეუმენდი ლალის ჩარჩოში.
შენ არ ხარ აქ დაბადებული.
შენი სულის ოცნება მოჰფრინავს შორს, შორს მემფისოსთან.
და წარსულ დღეთა სიზმრები გულს გილონებენ ვით სურნელება.
ნარდისა, სამკვეთის, და როგორც ხმები დაისის.

ივლიტა ჯორჯაძე.

„ქუთაისი"

ფურცლები ქართულ დავთარიდან

1888 წელს ჩემმა მეგობარმა ნიკოლოზ ლოლობერიძემ დამპატიჟა მე თავის სოფელ რკანში. მაგრამ სანამ ჩვენ იქ წავიდოდით ჩვენ გავიარეთ ორი კვირით ქუთაისში.

ეხლა ეს ქალაქი ნამდვილი გულია საქართველოს, როგორც თბილისი იყო მე 18 საუკუნეში. მე დიდიხანია სხვა და სხვა გრძნობები მიზიდავდა იმერეთის დედა ქალაქისკენ უფრო კი ის მიყვარდა შორიდან საქართველოს დასახასიათებლათ ამასთან ერთად ერთმა რომელიც დაბადებული იყო ქუთაისში და ცხოვრობდა თბილისში გამიღვიძა მე სიყვარული თავის საყვარელ ქალაქის. რომელზედაც მე შორიგიერთ ქართლელ კახელისაგან მესმოდა ბევრი ლანძღვა.

ცოცხალი იმერლისა და უფრო მძიმე ხასიათის აღმოსავლელ საქართველოს მცხოვრებთა შორის არის დიდი განსხვავება. მათი ზნე-ჩვეულება ბევრათ განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან და ეს განსხვავება უღვიძებს ერთმანეთს გაუტანლობას და ხშირათ მტრობასაც. ჩემთვის ეს გრძნობა გარეშეა, მე წაველი ქუთაისში გაუფრთხილებლათ და არ შევმცდარვარ. მაგრამ ამბობენ, რომ პირველი შთაბეჭდილებანი ყოველთვის არ არის მართალი.

ქუთაისის ქართული სურათმა მე აღმაფრთოვანა, ნაზი ბუნება, მდიდარი მცენარეულობა. რიონის მხატვრული მიდამოები ყველა ამან ჩემზე დატოვა [illegible] სასიამოვნო შთაბეჭდილება. აქ [illegible] სამხრეთი რომელიც არის ნამ[illegible] მარტო მცენარეულობაზე [illegible] ალბეჭდილია არა[illegible] [illegible] ბაზე არამედ ადამიანე[illegible] [illegible] თვი-

იმერლების დამახასიათებე[illegible] სებაა ერთგვარი სიმჩატე, ისინი არიან მოქნილები, ჭკუა მახვილნი, კარგი [illegible] მოლაპარაკენი მაგრამ ამასთან ერთად [illegible] შ. [illegible]

ზარმაცი, ეს ყველა სამხრეთ ხალხის დამახასიათებელი თვისებაა. იმერლები უფრო მხიარული ხალხია ვიდრე აღმოსავლეთის მხარის ქართველები, ეს განსხვავებაა. ამ ორ პროვინციაში.

მცხოვრებთა შორის. იმერლებმა თავისი განსხვავებული თვისებები უსათუოდ თანდათანობით გადმოიღეს წარსულში ბერძენთა მცხოვრებლებისაგან. ვინც ყოფილა საბერძნეთში განსაკუთრებით ათინაში და დაკვირებია ბერძნების ცხოვრებას სხვა და სხვა გარემოებაში ის დარწმუნდება, რომ მათი ცხოვრება ძალიან ჰგავს იმერლების ცხოვრებას, ამიტომ შეიძლება [illegible] იმერლების ნიჭი [illegible] და ლაპარაკის უნარში ბერძნებს და იმერლებს აქვს ბევრი საერთო. იმერული კილო გამოთქმისა ძალიან ჩქარია და ზოგჯერ არ გაძლევს დროს დაფიქრდე მის აზრზე.

იმერლები არიან ძალიან ნიჭიერი მსახიობები, როგორც ცხოვრებაში ისე სცენაზედაც, ამით აიხსნება ის შემთხვევაც, რომ უმეტესი ნაწილი მსახიობებისა ქართულ სცენაზე არიან იმერლები. ასეთი შემთხვევა არ იქნება უმიზეზო, რადგან [illegible] მათ მოქნილობას და მათ უნარს შეეგუონ სხვა და სხვა მდგომარეობას. არ არის [illegible] თი პროფესია, რომელსაც იმერლებმა ხელი არ მოკიდოს. ახალგაზრდა კაცი ერთი წლის უკან [illegible] ხნავდა, ეხლა არის ლაქია სასტუმროში და დადის ფრაკში. რამოდენიმე წლის შემდეგ ის გახსნის სასტუმროს ან აიღებს იჯარით რკინის გზაზე ბუფეტს. [illegible] იმერლები სხვა დარგებშიაც წინ. [illegible] ან ოცდაათი წლის შემდეგ ისინი დაიპყრობენ სხვა პროფესიებსაც, რომელშიაც ჯერ არ არიან გაწაფული.

იმერეთმა გაიღვიძა ამას მე [illegible] და ქალაქ [illegible] იმერლები [illegible]

ხით ვრცელდებიან საქართველოს სხვა და სხვა მხარეში

მეთვრამეტე საუკუნემდე იმერეთი [illegible] და მხოლოდ აღმოსავლეთი საქართველო მუშაობდა ცხოვრების და კულტურის განვითარებისათვის. მეცხრამეტე საუკუნიდან იწყება იმერეთის სასიცოცხლო ძალების გამოცოცხლება და ისინი მიისწრაფიან ახალ მიღწევებისა და ცხოვრების გაუმჯობესებისკენ.

ქუთაისში ყველაზე უფრო მე გამიტაცა [illegible] სიმშვენიერემ, რომელსაც მე გავეცანი ქალაქის მიდამოებში. აქ სხვა და სხვა გვარი სამოთხეა და ყოველ ადგილს აქვს თავისი სიმშვენიერე. რიონის ტყიანი მიდამოები წარმოადგენენ თავისთავად ზღაპრულ ქვეყანას, [illegible] რამდენი სილამაზეა ამ საუცხოო ტყეში, მიხმაურე მდინარის ნაპირზე. მოწამეთაში [illegible] კლდეების სურათები [illegible] თვალს; გელათში კი ქვედა იმერეთის ნაზი [illegible]. გელათის მონასტრის აივნიდან თქვენ წინ იშლება მთელი დასავლეთი იმერეთი და ქვედა სამეგრელო ზღვამდე. სადაც ეს მწვანე სამოთხე იკარგება ჰორიზონტში. გელათის მონასტერი არ არის უბრალო ქვის ტაძარი, როგორც სხვა მრავალი, რადგან აქ ისტორიამ დაასვა თავისი ბეჭედი და მის გონიერ მოღვაწეობით შექმნა თავისი თავი იმერეთის მნათობელად. სადაც მრავალი საუკუნის განმავლობაში წყვდიადი იყო გამეფებული. ერთმანეთს შორის სისხლიანი [illegible] ახლო [illegible] მხოლოდ ცოტა ხნის განმავლობაში ანათებდა მკრთალი სინათლით გელათი.

თანამედროვე ხანაში იმერლები [illegible] იღებენ მონაწილეობას ახალ [illegible] მწერლობაში მაგრამ [illegible] წერეთელი და [illegible] უსათუოდ დიდ ნაყოფიერებას [illegible] და იმედს იძლევიან რომ [illegible] ხნის განმავლობაში იმერელ მწერლების მოღვაწეობა ძლიერ გამოცოცხლდება, როგორც მათი მუშაობა სხვა დარგებში. იმერლები მომავალ ქართულ ცხოვრებაში, რომელიც ეხლა იწყება ძალიან ნაყოფიერი ჩანასახიდან, თანდათან წინ წავლენ და დაიპყრობენ პოზიციას.

ქუთაისში ყვავილები შემოდგომაზეც ყვავიან, ჰყვავიან აგრეთვე ლამაზი ქალები, ყველაზე უფრო ლამაზნი საქართველოში და მთელ კავკასიაში. ეს სახელი არ შეიძლება წაერთვას ქუთაისს, თუმცა მრავალი შურიანი ადამიანები ამბობენ რომ ამ ლამაზ ქალებს არ აქვთ გული, ამაზე შეიძლება ვიდაოთ. მე ვიცი არა ერთი ლამაზი ქალიშვილი იმერეთის დედა ქალაქისა და ვამჩნევ მათ სიკეთეს და თბილ გრძნობასაც. თუმცა სინამდვილეში იმითაც აქვთ ნაკლი, [illegible] ეს ლამაზი ქალები იქნებოდენ ანგელოზები და ანგელოზები კი ადამიანთ ცხოვრებაში არ გამოდგებიან.

სამწუხაროა რომ ქუთაისში არ ყვავის ხელოვნება არც მუსიკა და არც მხატვრობა, განსაკუთრებით მხატვრობისათვის აქ არის უთვალავი მასალა. საკმარისია მიუთითო მხატვრულ ბუნებისაკენ.

ჩემ წამოსვლის წინ იყო დღეობა და საეკლესიო ივნისის დღე. ქუჩაზე ყველგან სეირნობდენ ლამაზი ქალები, იცინოდენ, მხიარულობდენ და ოქროს ფერი მზის სხივები აბრწყინებდენ მათ კეთილშობილ სახეებს, რომელთაც უბრწყინავდა ცოცხალი თვალები. ამბობენ ვინც დალია მტკვარის წყალი უსათუოდ დაბრუნდება ტფილისშიო, ასეთი ანდამატის მიმზიდველობა აქვს ქუთაისის ლამაზ ქალიშვილებსაც.

არტურ ლეისტი.

1888 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტფილისის თეატრები

ქართული დრამა

აღვილია „გაყრის" დაწუნება. განსაკუთრებით დღეს. მხოლოდ: როგორც კომედია, არც ისე ხელწასაკრავია. ქართულ ყოფაში შეჭრა „მოქალაქის" ტიპისა ძალიან ხშირია და ხალისიანი „მოქალაქის" ფიგურა მძაფრია, როგორც მამალი პილპილა· რასსიული არევა აბასრებს მის კომიზმს. სპარსეთში ვიხილე: სომეხი ქართული სიტყვებით გაჰქონდა სპარსულ ბაიათებს. აი მოცემულობა.

„გაყრაში" სწორედ „მოქალაქის" შემოჭრაა მნიშვნელოვანი, თვითონ კომედიის დენა ორგინალურად მიდის დიალოგებში „ლათაიას" შეჭრით. ეს ხაზი მეტად თავისებურია (ამ შემთხვევაში—აღმოსავლური). კიდევ უფრო მახვილდება ეს ხაზი რეპლიკაზე შაირპასუხით (მიკირტუმა—„რუსეთუმეს"). ამაში უთუოდ არის ორიგინალობა.

თვითონ „რუსეთუმე" მოცემულია როგორც ჩანასახი. ვინც სხვანაირად დააკვირდება, მის პსიხოლოგიაში მონახავს ზოგიერთ ქართულ ამოცანას (არც ისე უმნიშვნელოს).

ბოლოს და ბოლოს „გაყრა" არის „ეტნოგრაფია", მაგრამ მაინც სურნელოვანი. ანტონოვს უფრო მეტი დრამატიული ნიჭი ჰქონდა ასეთი „ეტნოგრაფიის" გადმოცემისათვის.

კოტე მარჯანიშვილის დადგმა პრიმიტივის ხაზებშია გამართული, ბევრმა ეს ნატურალიზმად მიიჩნია და მოხდა არევდარევა. ნატურალიზმი სხვა და პრიმიტივიზმი კიდევ სხვა .. საქართველოში კურიოზები ბევრია და არც ეს არის საკვირველი. რატომ ეს იყო და რატომ ეს იყო?? კითხულობენ ნატურალისტურ ფარგლებში. საკითხი კი სულ სხვა პასუხს მიიღებდა, დადგმა რომ პრიმიტივიზმის ხაზებში დაენახათ. აქ მართლაც სათქმელი საკმაო—მარჯანიშვილის იდეა იყო ნიკო ფიროსმანის ფონზე დაედგა „გაყრა": როგორც დეკორატიულის ისე განსახიერების მხრით. თუ მთლად არ ასრულდა ეს იდეა, გამარჯვება მის ასასრულებლად მაინც თვალსაჩინოა.

კიდევ უფრო დიდი გამარჯვება ერგო „ინტერესთა თამაშის" დადგმას. კოტე მარჯანიშვილი აქ თავის სფეროში გრძნობს თავს და მის მაღალი ფანტაზია აქ პოულობს ნამდვილს გაქანს. პიესა „ინტერესთა თამაში" ლათინთა რასსის ნაყოფია. **ცხოვრება როგორც თამაში და თამაში როგორც სახიობა**: ეს არის მსუბუქი ჰაერი სამხრეთის ცის თაღის. პიესის ნაკლია—გაპიანურებული სიტყვები არლეკინის აქ უთუოდ საჭიროა შეკვეცა. თვითონ გამართვა დრამის თავის თავის „გადაქანებაზეა" (შორიდან ცქერა თავისი განცდის; თითქმის—როგორც სხვისის (აგებული. ეს გამართვა ქართული სცენისათვის უცხო ხილია, უნდა გადაჭრით ითქვას, რომ ქართულმა სახიობამ ამ შემთხვევაში გამარჯვებით გადაიტანა საცდელი. ასეთი ტეხნიკა თამაშისა ქართულ სცენაზე ჯერ არავის უნახავს. თამაში გადაშლილი იყო ფერთა და ხაზთა ორკესტრში: სხვანაირად შეუძლებელია ასახო კოსტიუმებისა და დეკორაციების შეზავება და თან შეზავების. მესამე აქტში წიგნებმა (მოძრავი დეკორატიულობა) შექმნეს პირდაპირ გასაოცარი მთლიანობა სურათოვნობის. ყველას ამას ეხმარებოდა ტეხნიკურად კარგად გამართული განათება. მოთამაშეთა შორის ასანიშნავია ვასაძე. ეტყობა ნამდვილი ზრდა და თან დიდიც. მხოლოდ: სასურველია ხმის მეტი მოქნილობა (მუსიკალობა) და მეტი სიწმინდე ფაქტისა. ახალ ტეხნიკას ისე „მოურჯულებია" ქართველი არტისტები, რომ ჯავახიშვილის ქალიცა და ნ. გოცირიძეც „გარდაქმნილნი" გამოვიდენ. კერძოდ გოცირიძის შესახებ, მის მიერ განსახიერებული მსაჯული კარგია, მაგრამ რუსულ სცენაზე ამ როლს სმირნოვი გაცილებით უკეთესად თამაშობდა. გოცირიძის დამცირებისთვის არ ვამბობ ამას: მისი როლები სხვაა. ჩემი დაკვირვებით ამ როლს ქორქოლიანი უფრო „მოქნეულად" შესრულებდა მესამე აქტი ამით ბევრს მოიგებდა. დაუშვებელად მიმაჩნია აგრეთვე, რომ გვარაძეს ქუთაური „ყობოს" როლს ათამაშებენ: ქუთათელი ებრაელი აქ არაფერ შუაშია. მე ვიცი: კოტე მარჯანიშვილი ტემპერამენტიანია და როგორც ასეთი ჟინიანი, თორემ ეს ორი ხაზი რომ შეიცვალოს, მესამე მოქმედება შედევრი იქნება.

„ინტერესთა თამაშის" თეატრი უთუოდ თეატრია ამ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობით. მაგრამ ყველას თავისი გემო აქვს, და არ შემიძლია აქვე არ განვაცხადო, რომ ეს „ჩემი" თეატრი არ არის. **თეატრი უნდა იყოს დაკოდილი კენტავრების გავარდნა**. მგონი, ეს უფრო შეეფერება ქართულ რასსასა და ტემპერამენტს.

გივი გოლდენდ.

ოპერის თეატრი

სახელმწიფო ოპერის სეზონი წელს დიდი მზადებით დაიწყო. სეზონის გახსნამდე ტფილისში ხმა დადიოდა, რომ იტალიიდან მოელიან მომღერლებს, აგრეთვე განსაკუთრებული ინტერესით ამბობდენ ბალეტის მოწყობაზეც. მართალია ყველა ეს ხმები არ გამართლდა, მაგრამ უნდა ითქვას, რომ წელს იშვიათი შემადგენლობის საოპერო დასია. ბევრია ისეთი მომღერლები, რომელთაც სამართლიანად აქვთ სახელი მთელ რუსეთში. განსაკუთრებით ასანიშნავია ქ-ნნი პანკრატოვა, რებონე და აგრეთვე მოსინი და ეულახიშვილი ბალერინა ანდრეევა...

სეზონი გაიხსნა დ. არაყიშვილის ორიგინალურ პიესით: „თქმულება შოთა რუსთაველზე"... ამ ოპერის გამო ქართულ საზოგადოებაში დიდი მითქმამოთქმა ისმოდა .. ამბობდენ, რომ ძალათი არ აძლევენ ამ ოპერას გასაქანს... წელს განსაკუთრებულ პირობებში იქნა ეს ოპერა დადგმული· მაგრამ უნდა ითქვას, რომ მან ისე ვერ გაიმარჯვა, როგორც მოელოდენ. მიუხედავათ იმისა, რომ ოპერა დადგა კოტე მარჯანიშვილმა და ვანო სარაჯიშვილმა და ვანო ფალიაშვილმა ხმა და ძალა გაიმეტეს. საერთო აზრით არაყიშვილის ეს ოპერა მეტად მნიშვნელოვანი მუსიკალური ნაწარმოებია, მაგრამ აკლია მოქმედების დინამიურობა (უნდა ითქვას რომ ლიბრეტო ყოველ კრიტიკის გარეშე სდგას, და თუ იყო ნაწილობრივად მარცხი სწორედ ამას მიეწერება) .. ცნობილია, რომ გარდა ვაგნერისა, რომელიც თვითონ იყო დრამის შემოქმედიც, ყველა კომპოზიტორები ოპერისთვის იღებენ გამოცდილ და გამარჯვებულ ნაწარმოებს; უეჭველია „პიკის ქალი" სინტეზია მუსიკის და ლიბრეტოს შედევრის.

„რუსთველის" გამარჯვებას იმანაც დაუშალა ხელი, რომ ბევრი მომღერლები, უცხოელები იყვნენ და ორგანიულად ვერ მიუდგენ ოპერას.

სხვა ოპერებში: რებონეს ქალმა იმღერა სადებიუტოთ: „კარმენ". რებონეს ეტყობა დიდი მუსიკალური კულტურა, თუმცა კარმენისთვის მას აკლია ტემპერამენტი. ტემპერამენტის დემონსტრაცია „კარმენ"-ში იყო ვანო სარაჯიშვილი: არტისტს თითქო და ეტყო მეორე ახალგაზრდობა. მისი ხმა დიდი ხანია არ ყოფილა ასე ძლიერი და ლირიული:

მოსინმა პირველ გამოსვლისთვის იმღერა: „ყვავის ქალში", უეჭველია ამ ღამეს არტისტს დიდი გამარჯვება ერგო წილად. ამ ღამეს გამოჩნდა, რომ მთელი ოპერის სიძნელე დააწვება მას და პანკრატოვას ქალს ორივე შეუდარებელი იყვნენ ამ ღამეს: განსაკუთრებით პანკრატოვას ქალი.

მარკოვას ქალმა და ზავალოვმა პირველ გამოსვლისთვის აირჩიეს „ევგენი ონეგინი". არ შეიძლება ითქვას, რომ ორივე ეს არტისტები მოკლებული იყვნენ საჭირო უნარს და ხმას, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში განსაკუთრებულს არას წარმოადგენდენ... ასე რომ პერსპექტივები წრევანდელი ოპერის გამორკვეულია: ძველი ნაცნობი არტისტებიდან პირველობას განაგრძობენ: ივ. სარაჯიშვილი და პოპოვას ქალი, ჩვეულებრივ ნაზი ლირიზმით და დიდი დაკვირვებით ასრულებს თავის პარტიებს ტ. ბოკოვა.

რეჟისურის მხრივ თეატრს არაფერი მომატებია. თუ არ მივიღებთ მხედველობაში კ. მარჯანიშვილის ერთ დადგმას. სხვა ყველაფერი მიდიოდა ჩვეულებრივ ტრაფარეტით. ცოტა დაგვიანებით ჩამოვიდა რეჟისორი რაპოპორტი: იწვევს ერთნაირ ინტრიგას მისი ახალი დადგმების განზრახვა. პირველ წარმოდგენისთვის რაპოპორტი ამზადებს „მოცარტს და სალიერი"-ს და შემდეგ კიდევ ვაგნერის ციკლს. პირველად დადგმული იქნება „ტანგეიზერი".

უეჭველია ეს ახალი დადგმები გამოიწვევენ საზოგადოებაში ინტერესს, თორემ ისე სეზონი ძალიან მოდუნებულად მიდის, ხალხი წარმოდგენებს ჩვეულებრივ ბევრი არ ესწრება, არის ეს შემთხვევითი მოვლენა და უბრალო თეატრალური ნავსის გაუტეხელობა, თუ ამას აქვს სხვა მნიშვნელობა და დამოკიდებულია მსმენელების მატერიალურ კრიზისზე. ამას შემდეგი წარმოდგენები გამოარკვევენ.

უმრავლესობა ოპერისა მიდის ვანო ფალიაშვილის დირიჟორობით, ალბად მას უნდა სეზონი გამართოს და თავს არ იზოგავს. ყოველ შემთხვევაში შარშანდელი და წრევანდელი ჩვენი ოპერის დაუფასებელი განძია ვანო ფალიაშვილი.

მზადდება დასადგმელად ზაქარია ფალიაშვილის ახალი პიესა: „დაისი" და მელიტონ ბალანჩივაძის „თამარ ცბიერი"...

ტრისტან.

ხელოვნების სასახლეში

კვირას 21 ოქტომბერს ხელოვნების სასახლეში გაიხსნა სრულიად საქართველოს ახალ მწერლობის კავშირის კვირეების მოხსენებათა სეზონი. კრება გახსნა ტიციან ტაბიძემ. მოხსენება წაიკითხა გრიგოლ რობაქიძემ. მოხსენების საგანი იყო „ექსპრესიონიზმი" მომხსენებელმა აღნიშნა, რომ ექსპრესიონიზმი ახალი მიმართულებაა ლიტერატურაში, მისი სამშობლოა გერმანია. უკანასკნელი უდიდესი მიმართულება მსოფლიო მწერლობაში არის სიმბოლიზმი, რომელიც დაიწყო საფრანგეთში და თითქმის ყველა ქვეყნებში ჰქონდა ძლიერი გამოძახილი, გარდა გერმანიისა. გერმანიაში სიმბოლიზმს არ შეუქნია ცოტად თუ ბევრად მნიშვნელოვანი მწერლობა ნიცშეს გამოკლებით) ალბად ამ) დაგვიანების ბრალია, რომ გერმანული მწერლობა პროზელიტივით დაეწაფა ექსპრესიონიზმს, რომელიც თავის თავად არ შეიცავს არაფერს ახალს. უმთავრესი ტეზისები გერმანულ ექსპრესიონიზმის გამოდის რუსულ სიმვოლიზმიდან (მომხსენებელმა აუარებელი ციტატებით ვიაჩესლავ ივანოვის ორი წიგნიდან დაამტკიცა, რომ ყველა ექსპრესიონიზმის პროგრამის ტეზისები უფრო მკვეთრად და მოჭრილად გამოთქმული ჰქონდათ რუსის სიმვოლისტებს): რუსულ სიმვოლიზმისთვის დამახასიათებლად მომხსენებელს მიაჩნია ვიაჩესლავ ივანოვ, ანდრეი ბელლი და ალექსანდრ ბლოკ.

უმთავრესი და პირველი სათავე ექსპრესიონიზმისა არის თეოდ. დოსტოევსკი. მხოლოდ იმ გამოკლებით, რომ დოსტოევსკი ჯერაც მიუწდომელია, როგორც ოსტატი. რუსულ სიმვოლიზმ სანამ ის შკოლად გაიშლებოდა წინ უსწრომდენ: დოსტოევსკი, ტიუტჩევი და ვლადიმირ სოლოვიოვი.

ეს იყო მიზეზი, რომ ფრანგების შემდეგ რუსული სიმვოლიზმი ყველაზე უფრო ძლიერი შკოლა გამოდგა. მაგრამ ყოველ მიმართულებაში საინტერესოა მწერლობისთვის არა შკოლა და მისი პროგრამმა, არამედ კერძო ტალანტები.

მომხსენებელი აუარებელ ნიმუშებით არჩევს ექსპრესიონისტების ლექსებს და ნახულობს მათში გადამღერებას ფრანგულ და რუსი სიმვოლისტებისას, ექსპრესიონისტ პოეტებს ხერხემალი ჯერ კიდევ ვერ გაუმაგრებიათ, თუ ისინი კიდევ ცხოვლად განიცდიან ხელოვნებას და დიდ შრომას ეწევიან ეს მის ბრალიც არის, რომ ექსპრესიონიზმი, რომლისაც შკოლა ხასიათდება დამარცხებულ გერმანიის პსიხოლოგიით;

გერმანელებს ფაქტიურ დამარცხებასთან ერთად არ უნდათ მორალურად დაიმჩნიონ დამარცხება და ყოველ ღონეს ხმარობენ, უკანასკნელად ეომებიან რევანშის სურვილით კულტურას. ექსპრესიონიზმიც აღმოცენდა ფრანგულ იმპესიონიზმის საწინააღმდეგოთ. მომხსენებელი ამ ფსიხოლოგიის დასახასიათებლად ეხება გენერალ ჰინდენბურგის მემუარებს და აღნიშნავს, რომ ეს მოგონებები შედევრია რასიულ გამძლეობის—ერი, რომელმაც წარმოშვა ასეთი რკინის ადამიანი, მონოლიტის სულით და სტილით, უსათუოდ მოამზადებს რევანშს და მისი მორალური დამარცხება შეუძლებელიაო.

დასასრულ მომხსენებელი შეეხო ექსპრესიონისტულ დრამატურგიას და ნახულობს მაშინ ტეხნიკის მხრივ ბევრ სიახლეს: დეტალურად გაარჩია მან ვერფელი და გეორგ კაიზერი.

მოხსენებამ დამსწრე საზოგადოებაზე დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა. მიუხედავად იმისა, რომ მოხსენების ზოგიერთ ადგილებში გრიგოლ რობაქიძემ პარადოქსებით ლაპარაკობდა და ბევრი ორიგინალური ჭკუა მახვილი დასკვნები გამოიყვანა მოხსენების შემდეგ კამათს მაინც მოერიდენ. კამათი დაიწყო იმის შემდეგ რაც ტიციან ტაბიძემ დაიწყო სეზონის შესახებ ლაპარაკი. კამათში მონაწილეობა მიიღეს: პაოლო იაშვილმა: შ. დუდუჩავამ და შ. გოგიბერიძემ.

მომხსენებელმა მოკლეთ გასცა პასუხი ოპონენტებს, რადგან ძირითად ტეზისს არავინ შეხებია.

შემდეგ კვირისთვის მოხსენებას წაიკითხავს ტიციან ტაბიძე: „დადაიზმი და ცისფერი ყანწები".

ღია ბარათი

საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო მომღერალს ვანო სარაჯიშვილს.

გასულ მაისს მთელმა საქართველომ დიდი ზეიმით გადაიხადა თქვენი 25 წლის სცენაზე შემოქმედების იუბილე. შესაძლებელია ყველაზე უფრო გულწრფელი აღტაცება იმ ღამესაც, როგორც ყოველთვის იყო ქართველი სტუდენტების... ახალგაზრდობა თავისთავად ერთად ერთი დამფასებელია სილამაზის, ნიჭის და თქვენ შესახებ დამსახურებისაც.

ჩვენ აგრეთვე ავღნიშნავთ, რომ ამ დღეს როდესაც თქვენ ასეთი სიყვარულით იყავით გარემოცული თქვენ ნიჭის გარდა დიდ როლს თამაშობდა ისიც, რომ თქვენ ყოველთვის მზად იყავით გემსახურათ საზოგადოებისთვის და არ ყოფილა არც ერთი საღამო, რომელსაც ჰქონია რაიმე ქველმოქმედების მიზანი, რომ თქვენ არ მიგეღოთ მონაწილეობა. და არ დაგემშვენებიოთ ეს საღამო.

ჩვენ მოგმართავთ წინადადებით ეს დღე 13 მაისი იყოს ყოველთვის გამეორება თქვენი ზეიმის, ამ დღეს იმართებოდეს თქვენი საღამო, რომლის მთელი შემოსავალი გადადებული იქნება ქართველ სტუდენტობისთვის... როგორც ასეთ საღამოებს მართავდა მოსკოვში, ლ. სობინოვი მოსკოვის უნივერსიტეტის სტუდენტებისთვის.

ჩვენ გვგონია, რომ ეს საღამო თქვენ სიყვარულში შეართებს. ახალგაზრდობას და ქართველ საზოგადოებასაც თეატრიც უფასოთ იქნება დათმობილი და არავინ იტყვის უარს ამ საღამოში მონაწილეობაზე. მართალია თქვენ ვერ მოასწარით ყოფილიყავით ჩვენი ტფილისის უნივერსიტეტის სტუდენტი, როგორც ლ. სობინოვი იყო მოსკოვის უნივერსიტეტის-სტუდენტათ მაგრამ სამაგიეროთ თქვენ ტფილელი სტუდენტები დაგიმახსოვრებენ როგორც პირველ სიყვარულს და როგორც ერთად ერთ ჩვენი დროის ქართველ მომღერალს: უმოცარტესს სიყვარულში სიმღერაში და ახალგაზრდობაში...

ვარამ გაგელი.

იბეჭდება და გამოვა „მეოცნებე ნიამორები" № 10

გრიგოლ რობაქიძე	**კარდუს მონოლოგი**
პაოლო იაშვილი	**ევროპას—**
ტიციან ტაბიძე	**მელიტა**
კოლაუ ნადირაძე	**დიფერამბები**
შალვა აფხაიძე	**იაკოშამა**
გიორგი ლეონიძე.	**კახური პეიზაჟი**
სერგეი კლდიაშვილი	**დაბრუნება მიწასთან**
რაჟდენ გვეტაძე.	*******
ივ. ყიფიანი.	**ირონია**
ივლიტა ჯორჯაძე.	**კაიროში**
შალვა კარმელი	**წერილი დედას**
სანდრო ცირეკიძე	**პირიმზე**
ვალერიან გაფრინდაშვილი	**მაჩაბლის მთვარე**
ტიციან ტაბიძე	**დადაიზმი და ცისფერი ყანწები**

რედაქტორი: **ვალერიან გაფრინდაშვილი.**

ჩვენი სტუდენტობა

უკვე იწყება აკადემიური წელიწადი: ტფილისში დიდი სამზადისია ყველა სეზონისთვის... სახელმწიფოს რაფერი არ დაუკლია თავის მხრივ რომ სეზონი ტფილისის თეატრებში მაინც კარგად იქნება ჩატარებული. ზოგიერთი გულნაკლული ხალხი იმასაც აღნიშნავს, რომ არ არის სწორწონაობა დაცული: ჩვენ წინად ბევრჯერ აგვინიშნავს, რომ საერთო წრეს გამკლებულია მწერლობა: ყველა ქუჩებს ეტყობა სიმხიარულე, მხოლოდ მწერლობის ფრონტი—მიბნელებულია ესკურიალივით. მაგრამ ჩვენ გვინდა დღეს ყურადღება მივაქციოთ ქართველ სტუდენტობას. არც ისე შორს არის ის დრო რომ საქართველო მოკლებული იყოს. უმაღლესს სასწავლებელს: მესამოცე წლებიდან იწყება პრესის კამპანია ამ საკითხის შესახებ, მარტო განსვენებული გიორგი თუმანიშვილის წერილები, რომ ავიღოთ რუსულად და ქართულად: ალბად მთელი ტომები გამოვა... ქართულ საზოგადოებისთვის ეს მარტო ლიბერალების მოთხოვნილება არ იყო, ყველას ახსოვს ლოიალურ გენერალ გაბაშვილის წყევლა მთავამართებლისადმი, რომელიც, ერთხელ მთელი რუსეთის პრესა მოიარა მათი არა სწორედ ამ საკითხის გამო.

დიდი რევოლუციის წყალობით ქართული უნივერსიტეტი ფაქტი გახდა... პირველად იყო დიდი დეკლარაციები, დაპირებები—მაგრამ შემდეგ მთავრობასაც და საზოგადოებასაც დაეტყო გულგრილობა, და სტუდენტობა დარჩა თავის ანაბარად... ის მოკლებულია საზოგადოების ყურადღებას, ამ ოთხი წლის წინ პირადათ მაშინდელმა ქალაქის თავმა ბ· ჩხიკვიშვილმა მისცა მათ საუკეთესო კაფე, ერევნის მოედანზე... სადაც მოეწყო სტუდენტების სასადილო, იგივე ჩხიკვიშვილი სასადილოს ფულითაც ეხმარებოდა დღეს იქ უკვე დაროენოვის მანიფაქტურის მაღაზიაა და ლოტოს სათამაშო... „ნეპო". ყველაზე უწინ სტუდენტებს და პოეტებს მოეჩვენა თავის გრიმასით, დღეს არავინ არ კითხულობს რითი საზდოობს აუარებელი ახალგაზრდობა, უმაღლესს სასწავლებლებში... მხოლოდ ის ვინც აკვირდება ტფილისს შეამჩნევს, რომ აჩრდილივით დადიან ქალაქში მშიერი სტუდენტები, უმეტესობა იმათგანი, ჯერ კიდევ პროვინციიდან ჩამოსული ქალაქს ვერ შეჩვევიან და თავიანთ სარდაფებში და. ჩარდახებში ლაფავენ სულს.

მაშინაც კი, როცა ცხოვრება უფრო დაწყობილი იყო და ლუკმა პური არ იყო ისე სანატრელი სტუდენტები შეადგენდენ ბოგემას: ეს თავიდან დაწყებული ამბავია: პარიზის შკოლიაკების, ლათინურ კვარტალის და კოზიხასი.. და რა უნდა იყოს დღეს, როცა საერთო კრიზისია ყველასათვის, ამისათვის დიდი სანტიმენტარული წერა არ არის საჭირო, საკმაო ყოველმა ჩვენგანმა მოიხედოს ირგვლივ, რომ მას თვალში ეცემა ის საშინელი გაჭირვება, რომელსაც განიცდის დღეს სტუდენტობა:

წინად აუარებელი საზოგადოებები ეხმარებოდენ სტუდენტებს, თითქმის თვითეული კულტურული საზოგადოება, რომ არ ვიანგარიშოთ სპეციალურად სტუდენტთა დამხმარე საზოგადოებები იძლეოდენ სტიპენდიებს, აგროვებდენ თანხას სწავლის გადასახადისას და თვითონ სახელმწიფოც თავის თავად ნიშნავდა სტიპენდიებს და ანთავისუფლებდა სწავლის გადასახადისგან. პირადათ მე მახსოვს მოსკოვის უნივერსიტეტი: მისი ასადისლო, მახოვაიაზე რომელიც 10.000 სტუდენტს გასდიოდა, აგრეთვე უფასო სასადილო მალაია ბრონაზე, რომელიც აგრევე ამდენ სტუდენტს კვებავდა .. და ყველასთვის ცნობილი შახოვი, რომელიც სტუდენტებს სიზმარშიც ესიზმრებოდათ... მოსკოვის ყველა თეატრები აგზავნიდენ უფასო ან მცირე ფასიან ბილეთებს და იყო ერთი გაუთავებელი რიგში დგომა: აგრეთვე სათვისტომოები და ყველა კუთხის პარტიზანი ქველმოქმედნი... რომ ავიღოთ მაშინდელი სტუდენტობის რიცხვი დღევანდელთან შედარებით, ათჯერ მაინც გაიზარდა... მარტო რევოლუციის პერიოდში ამ ხნის განმავლობაში როცა მშრომელი ხალხი დაიწაფა გაათლებას და გამოცხადებულია საყოველთაო უფასო სწავლება ათასობით მიაწყდა უმაღლეს სასწავლებლებს სტუდენტები: და მათზე მზრუნველი ხალხი კი ასჯერ მაინც შემოკლდა: მართველი პარტია, როგორც ეს იყო წინად (მენშევიკების დროს და ეხლაც არის: ეხმარება პირველ ყოვლისა თავის პარტიულ ხალხს: წინანდელმა მთავრობამ ასზე მეტი სტუდენტი გაგზავნა ევროპაში, და ამათ რიცხვში ერთი არ მოხვედრილა არც უპარტიო და არც სხვა პარტიიდან, თითქმის ასეა დღესაც: პარტიული ორგანიზაციები უნიშნავენ სტიპენდიებს თავის ულარიბესს წევრებს, მაგრამ რიცხვი იმათი ვისაც მთავრობა და პარტია ეხმარება ერთი წვეთია საერთო რიცხვში: დიდი უმრავლესობა ქართველი სტუდენტებისა განიცდის უკიდურესს გაჭირვებას; განსაკუთრებით ეს ხდება დღეს, როცა საბჭოთა მთავრობაც იძულებით შემოიღო სწავლის გადასახადი. მთავრობამ, რაც უნდა მოინდომოს ვერ გასწვდება ამ საქმის მოგვარებას. ყოველმა მოქალაქემ თავის თავზე უნდა მიღოს მზრუნველობა სტუდენტობაზე, უკვე აშკარა ფაქტია, რომ ასი ათასზე მეტი ახალგაზრდობა რჩება სკოლის გარეშე და საბჭოთა მთავრობა, რომელმაც განაცხადა რომ ათ წელში ერთი წერაკითხვის უცოდინარი არ უნდა იყოს საკავშირო რესპუბლიკაშიო, არა თუ მოზრდილთა წერაკითხვის უცოდინარობას ლიკვიდაციას ვერ ასდის, იძულებულია ბავშვები დასტოვოს შკოლის გარეშე... აუცილებელია, რომ მთავრობა ვერ შესძლებს მარტო ერთმა დააკმაყოფილოს სტუდენტების გაჭირვება.

აქ აუცილებელია საზოგადოებრივი ინციატივა...

ყოვლად შეუძლებელია, ვინმემ გაიმართლოს თავი და სხვას მოახვიოს სტუდენტობაზე მზრუნველობა: ვისაც სწამს ქართული კულტურის მომავალი, ვისაც უნდა მისი აღორძინება ის უნდა სცდილობდეს ახალგაზრდობის დახმარებას.

საჭიროა დაარსდეს ცენტრში და პერიფერიებში სტუდენტთა დამხმარე საზოგადოებები, საჭიროა თვითონ სტუდენტებისგან შეიქნას ურთი-ერთ დამპმარე საზოგადოება, და აგრეთვე ყოველი კუთხის სათვისტომოები, საჭიროა პოეტები, მწერლები, არტისტები და საზოგადო მოღვაწენი ჩაებან ამ საქმეში,—რომ შიმშილით არ გასწყდეს და არ დაძაბუნდეს ჩვენი ახალგაზრდობა... რომელსაც ნიჭიც აქვს, გამძლეობაც, მაგრამ სიღარიბე, რომელიც თითქმის ჩვენი ეროვნული მტერია—ანადგურებს ახალგაზრდობის ენერგიას...

ჩვენ შემდეგ წერილებში დავასახეათებთ უფრო კონკრეტიულ ზომებს, თუ რის გაკეთება შეიძლება და როგორ ან ვინ გააკეთოს, მანამდე საჭიროა თვითონ სტუდენტები გამოეხმაურონ ამ წერილს და მოგვწერონ ან დასაბეჭდათ ან და რედაქციის საყურადღებოთ, როგორია მათი ყოფა და ცხოვრება, რა აკლიათ მათ და ან როგორ ფიქრობენ თვითონ, როგორ შეიძლება ამ საქმის გამოსწორება.

ვ. გ—ლი.

სარედაქციო კოლეგია.

ამიერ-კავკასიის ფოსტა-ტელეგრაფის სახალხო კომისარიატი ამით აუწყებს ყველა პირებს და დაწესებულებებს, რომ

1923 წლის 24 ოქტომბრიდან საფოსტო სატელეგრაფო და რადიო-ტელეგრაფის კორესპონდენციაზე და ტელეფონით სარგებლობისათვის შემოღებულია

ახალი ნიხრი

ჩერვონცების ანგარიშით

ახალი ნიხრის შემოღების გამო ხმარობაში შემოღებული იქნება ამერ-კავკასიის ახალი საფოსტო მარკები ჩერვონცების ანგარიშებით: 1, 2, 3, 4, 5, 9 და 18 კაპეიკის ღირებულების.

ამიერ-კავკასიის ძველი საფოსტო ნიშნები რჩება ხმარებაში დღის კურსის მიხედვით ჩერვონცის ანგარიშით გამოშვებულ მარკებთან ერთად ა წ. პირველ დეკემბრამდი, რის შემდეგ გაუქმებულათ ჩაითვლება.

ფოსტა-ტელეგრაფის სახკომის მოადგილე **გეგეჭკორი.**

707—1—1 ფინანსიურ-ეკონომიური განყოფილების გამგე **იოანისიანი.**

საჯარო ვაჭრობა

ამიერ-კავკასიის ფოსტა-ტელეგრაფის სახ. კომისარიატი

იწვევს ა წ. 30 ოქტომბრის, დღის 12 საათზე

წერილობითი საჯარო ვაჭრობაში

მონაწილეობის მიღების მსურველთ

ქ. თბილისის ფოსტა-ტელეგრაფის დაწესებულებებისათვის 100—150 საჟ. მაგრამ ხარისხის შეშის მისაწოდებლათ.

განცხადებები, სალერბო გადასახადის გადახდით დახურულ კონვერტებში წარწერით „შეშის მისაწოდებლათ საჯარო ვაჭრობისათვის", წარდგენილი უნდა იქნეს ფოსტა-ტელეგრაფის სახალხო კომისარიატის ფინანსიურ ეკონომიურ განყოფილებაში (რუსთაველის პრ. № 43) სადაც ყოველდღე 12-დან 1-ლ საათამდი შეიძლება შეშის მოწოდების ყველა პირობების გაგება.

საჯარო ვაჭრობაში მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად შეჯიბრებაში მონაწილეთ შემოაქვთ 10 ჩერვონცი, რომელიც რჩება კომისარიატს იმ შემთხვევაში, თუ განცხადების შემომტანნი უარს იტყვიან პირობის ხელის მოწერაზე.

იჯარის გაცემის დროს ფოსტა ტელეგრაფის სახალხო კომისარიატი ხელმძღვანელებს არა მარტო წარმოდგენილი ფასებით, არამედ სხვ- მოსაზრებებითაც კომისარიატის ინტერესების მიხედვით.

ფოსტა-ტელეგრაფის სახალხო კომისარის მოადგილე **გეგეჭკორი.**

709—1—1 ფინანსიურ-ეკონომიური განყოფ. გამგე **იოანისიანი**

ჯანმრთელობის სახალხო კომისარიატისათვის საჭიროა

სააღმშენებლო მასალები

აგურები, ცემენტი, კირი, რკინა, ოლიფა, საღებავები, მინები, წყალსადენის მასალები და სხვა, წინადადებები მიიღება სანიტარულ-ეპიდემიურ განყოფილებასთან არსებულ სააღმშენებლო კომისიაში (სამიორის ქ. 30, ოთახი 12).

კომისიის თავმჯდომარე ექ. არვანოვი.

ს. ს. ს. რ. კოოპერატიული ბანკი

მოქმედობს 1923 წ. აპრილიდან

კრედიტს აძლევს საქართველოს ყოველგვარ კოოპერატიულ ორგანიზაციებს,

აწარმოებს ყველა აქტიურ და პასიურ საბანკო ოპერაციებს; მათ რიცხვში:

საანგარიშო,
სესხის მიცემა საქონლი გირაოს ქვეშ „oncall",
სპეციალური სავექსელო „oncall-ური",
ინკასიური,
გადაგზავნის,
სავალიუტო,
საქონლის,
შენახვისა და სხვა.

ვალდებულებებით მისაცემი ყველა გადასახადები უზრუნველყოფილია ჩერვონცებით. გამგეობა ტფილისში, ლორის-მელიქოვის ქ. 11.

რ. ს ფ. ს. რ. **„გოსსპირტ"** ს. მ უ ს.

ამიერ-კავკასიის რწმუნებულის სამმართველო

სამმართველო: ტფილისი, სასახლის ქუჩა, № 6. ტელეფ. 9—83.

საწყობები:
- **ტფილისი,** ჩერქეზოვის ქ. 93.
- **ბაქო,** კრასნოვოდსკის ქ. 21.
- **ბათომი,** ლორის-მელიქ. ქ. 21.
- **სოხუმი, გუმბრი.**

სახელმწიფო დაზღვევა

ცხადდება ყველას საყურადღებოთ, რომ ამიერ-კავკასიის სახელმწიფო დაზღვევის სამმართველო აწარმოებს დამზღვევ ოპერაციებს შემდეგ სტიქიურ უბედურებათაგან:

ა) **დაზღვევა ცეცხლისაგან** ყოველ-გვარ ქონებათა, რომლებიც ეკუთვნიან სახელმწიფო, კომუნალურ და კოოპერატიულ დაწესებულებებს და კერძო პირებს;

ბ) **სატრანსპორტო დაზღვევა** ყოველ-გვარ ტვირთისა, რომელიც იყოფება გზაში (გადატან-გადმოტანის დრო) დაკარგვისა და მოპარვისთვის პასუხისმგებლობით;

გ) **დაზღვევა „კასკო"** (გემების პორპუსების);

დ) **საგანაკვეთო** (о к л а д н о е) **სავალდებულო დაზღვევას** ცეცხლისაგან ყოველ-გვარ უძრავ ქონებისა ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკების ყველა ქალაქებში და ქალაქის ტიპის დაბებში;

ე) **არა საგანაკვეთო** (не накладная) **სავალდებულო დაზღვევას** ცეცხლისაგან იჯარით გაცემულ ქონებისას;

ვ) **ნებაყოფლობითი დაზღვევას** სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისას სეტყვისაგან.

დამზღვევის მიღება სწარმოებს:

1. **ტფილისში**—ა/კ. **სახელმწიფო** დაზღვევის სამმართველოში, სოლოლაკის ქ. № 8, ტელ. 15—24.
2. **სახ. დაზღვევის აზერბეიჯანის** კანტორაში ქ. ბაქოში (გორჩაკოვის ქ. № 15);
3. **სახ. დაზღვევის სომხითის** კანტორაში ქ. ერევანში (რაფფის ქ. № 40);
4. **სახელმწიფო დაზღვევის აჭარის** მთავარ სააგენტოში ქ. ბათომში;
5. **რუსეთის სახელმწიფო ბანკის კანტორებთან და განყოფილებებთან დაარსებულ სააგენტოებში**—ტფილისში, ბათომში, ქუთაისში, ერევანში, ბაქოში და სოხუმში;
6. **აზერბეიჯანის სახელმწიფო ბანკთან და ბაქოს საურთიერთო საკრედიტო საზოგადოებასთან**—ბაქოში;
7. **სომხეთის სახელმწიფო ბანკთან**—ერევანში;
8. **აზერბეჯანის სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო ბანკთან**—ნახიჩევანში;
9. **აგრეთვე ყველა სააგენტოებში:** საქართველოს **ყველა ქალაქებში;** სომხეთში—ალექსანდროპოლში; და აზერჯანში—**განჯაში,** ლენქორანში და ყუბაში.

ბ ა ლ ა ნ ს ი

ჭიათურის შავი ქვის მრეწველთა სააქციო საზოგადოებისა

1-ლ იანვრისათვის 1923 წლისა.

ა ქ ტ ი ვ ი

	გირვ. სტერ.	გირ. სტერ.
კასა	3.720: 13:9	
სახელდახელო ანგარიშები	961: 4:0	
ანგარიშ ქვეშ გაცემ. თანხები	950: 5:8	
მარგანეცის ჭიათურ. ბაქნებზე	28.428: 10:9	
„ ქ. ფოთის „	22.272: 19:0	
„ ქ. ბათომის „	1.493: 13:5	
პეროქსიდი 50.000 ფუთი	1.492: 13:5	
უძრავი ქონება	978.695: 13:0	
მანქანები და მექანიკ. მოწყობ.	5.331: 4:6	
მოწყობა-გამართვა	1.178: 6:0	
ნაცხრილები 67.242.341 ფუთი	382.405: 1:5	
სხვა და სხვა პირები	24.093: 18:5	
გარდამავალი თანხები	14.623: 19:5	
სახელდახელო ანგარიში-ჭიათურ სადგურზე	1.882: 14:5	
სახელდახ. ანგარიში ფოთის სად.	1: 0:7	
საზოგ. „ჩემო"-ს განკარგულებ. დროებით დატოვებ. თანხები (20 პროც.)	1.612: 0:11	
ფოთის კანტორა	581: 0:1	
ჭიათურის კანტორა	50: 14:4	
მასალები	112: 12:9	
საგანგებო სესხი აქციონერებს	556: 8:5	
მისავალი გზები ჭიათურის სამრეწველო რაიონში	265: 3:11	
ხარჯები 1923 წლის ანგარიშში გაწეული	209: 14:6	
აქციები საზოგად პორტფელში	12: 0:0	1.469.438: 19:3
ბ ა ლ ა ნ ს ი		1.469.438: 19:3

პ ა ს ი ვ ი

	გირვ. სტერ.	გირ. სტერ.
ძირითადი თანხა 13.000.000 მან. განაწილებული 60.000 აქციად	1.374.640: 0:0	
სათადარიგო თანხა	493: 15:10	
ძირითადი თანხის გასანახ. ფონდი	3.638: 19:6	
უძრავ-მოძრავი ქონების საამორტიზაციო თანხა	84: 10:3	
საზოგადოება „ჩემო"	3.198: 18:9	
სხვა და სხვა პირები	52.929: 14:6	
გარდამავალი თანხები	22.596: 7:9	
სპეციალური ანგარიში საქართველოს სახალხო ბანკში	9.015: 6:4	
დივიდენდის ა-ში გასაცემი თანხები	2.177: 13:10	1.468.775: 6:9
წმინდა მოგება 1922 წლის		663: 12:6
ბ ა ლ ა ნ ს ი		1.469.438: 19:3

გამგეობის თავმჯდომარე **მ. ნ. მასხულია.**

გამგეობის წევრები:
- **პ. ფ. თოფურია** — **ვ. ბაქრაძე**
- **ი. თევზაძე** — **ს. ჩიქოვანი**
- **ან. წერეთელი** — **მ. ჭუბაბრია**
- **ნესტორ წერეთელი** — **ილ. ჩაჩანიძე**
- **ალ. გაფრინდაშვილი** — **ვლ. ნაკაიძე**

მმართველი ინჟ. **ი. დ. ბერიძე.**

ბუღალტერი **ლადო ახობაძე.**

სრულიად რუსეთის კოოპერატიული ბანკი

ძირითადი კაპიტალი 10.000.000 ოქროს მანეთი

გ ა მ გ ე ო ბ ა მ ო ს კ ო ვ შ ი.

განყოფილებები: პეტროგრადში, მოსკოვში, როსტოვში, კრასნოდარში, სიმფეროპოლში, ბაქოში, ასტრახანში, ნიჟნი-ნოვგოროდში, ტაშკენტში, ეკატერინოდარში, ნოვო-ნიკოლაევსკში, ირკუტსკში

სააგენტოები: სევასტოპოლში, ყაზანში, კურსკში, ტომსკში, პეტროვსკში.

ოქტომბრის პირველ რიცხვებში გაიხსნება

განყოფილება ტფილისში

განყოფილება მოთავსებული იქნება თავისუფლების მოედანზე ლადო დუმბაძის ქუჩის და სომხების ბზრის ქვეშ.

განყოფილება აწარმოებს შემდეგ ოპერაციებს:

1. **სესხის მიცემა** კოოპერატიულ ორგანიზაციებისათვის ვექსილის და საქონლის საბუთების გირაოს ქვეშ
2. **საინკასო** ვექსილების და საქონლის საბუთების.
3. **გაცემა სესხისა და მიღება** შესანახათ თანხებისა მიმდინარე ანგარიშებზე და კოოპერატიულ სახელმწიფო ორგანიზაციებისაგან, კერძო ფირმებისა და პირებისაგის.
4. **გადაგზავნა** ს. ს. რ. კ. ყველა ქალაქებში და საზღვარ-გარეთ, მოსკოვის სახალხო ბანკში ლიმიტეთ (ლონდონი).

მოქმედების რაიონი: მთელი ამიერ-კავკასია, გარდა აზერბეიჯანის ს. ს. რ-სა.

სახელმწიფო შემნახველ შრომის კასებთან

ერთდროულად იწარმოებს ჩერვონცების გადახურდავება

ამიერ-კავკასიის ფულის ნიშნებზე და პირიქით.

პირველი შემნახველი შრომის კასა, ტფ. ხაზინ სთან არსებული, აწარმოებს ოპერაციებს ყოველდღე დღის 10 საათიდან—4 საათამდე. გარდა უქმე დღეებისა.

სტამბა გაზეთ „ზარია ვოსტოკა"-სი, კრუზენშტეინის ქუჩა № 4.

ნება დართულია ლიტერატურის და გამომცემლობის მთავ. მართველობის მიერ № 761. ტირაჟი 1500.